ԳԻՆԵՐԸ
ԱՄԻՍԻՈՒ տար. 60 դ. ոսկեղր.
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 35 » »
ԱՐՏԱՔԱՄՆ. տրկ. 4 տոլար
ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ 2,50 »
ԻՐԱՎ ԵՒ ՊՐՍԿ. 1 Ա.Նգ. ոսկի

Հասցէի փոփոխութեան համար պէտք է վճարել 3 ֆրանք։

ՋԵՌՔԷ ՀԱՏԸ 3 Ղրուշ

ԱԶԳԱՅ

Հ Ա Յ Ա Թ Ե Ր Թ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
19
ՅՈՒՆԻՍ
1929

«AZTAG»
JOURNAL ARMÉNIEN
B. P. 587
BEYROUTH, Gd. LIBAN

Տէր և Տնօրէն Հ. ՊԱԼԼԱՆ

Ե. ՏԱՐԻ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

Թիւ 207

ՈՒՄԹԱՖԱ ՔԷՄԱԼ Ո՞ՒՐ Է...

ԱԶԳԱՅԻՆ ՄԵԾ ԺՈՂՈՎԻ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ՀԵՏԱՔՐՔԻՐ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ազգ. Մեծ Ժողովի նախագահ Քեռպիմ վարչան, որ Պոլիս կը գտնուի, լրագրողներու կողմէ իրեն եղած հարցումին պատասխանով կ'ըսէ.—

«Բան մը չեմ գիտեր Մուսթաֆա Քէմալի Անատոլու ճամբորդութեան մասին և ոչ ալ գիտեմ թէ ան ո՞ւր է և ո՞ւր պիտի գայ։»

Իսկապէս տարօրինակ հարցում մը և տարօրինակ պատասխան մը։ Նախ լրագրողները ինչո՞ւ կը հարցնեն Մուսթաֆա Քէմալի ո՞ւր ըլլալը և ո՞ւր երթալը և երկրորդ ինչո՞ւ Ազգ. Ժողովի նախագահը և Քէմալի խորհրդականը՝ Քեռպիմ վարչան չի գիտեր ո՞ւր երթալը....։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՎԱԽՃԸ

ԹԻՒՐՔ ԹԵՐԹԵՐՈՒ ՍԱՐՍԱՓԸ

Թիւրքիոյ ամենաոխերիմ թշնամին՝ Վէնիզէլօսի կրկին կառավարութեան գլուխ գալը և անոր վերջին ռազմաշունչ յայտարարութիւնները սարսափ պատճառած են Քէմալական կառավարութեան և Թիւրք մամուլին։ Յունական թերթերը ևս իրենց կարգին պատերազմի սկսած են հրատարակել Թիւրքիոյ հասնելիք կը խօսին Թրքо—Յունական պատերազմի մը հաւանականութենէն։

«Սօն Սաաթ», «Հերիկոնին վրայ վանդ կայ» խորագրերուն տակ կը գրէ թէ Հելլէնները մեծ ուժ կուտան իրենց նաւատորմիղին որ Թիւրքիա երկու ընդծովեայ և երկու թռիչքիանաւ ապրանքներ կը բերէ Իտալիա, անոնք իրար անցան և աւելի կարևոր ապրանքներ բերին։ Յետոյ, կ'աւելցնէ թէ հարիւրաւոր նամակներ ստացած թերթերգողներէ, որոնք միաձայնութեամբ կը խնդրեն կառավարութենէն, որ զօրաւոր նաւատորմ մը ապահովէ։ Նամակներու եզրակացութիւնը այս է.

— Պատերազմ չենք ուզեր բայց կը տեսնենք թէ ասիկա անվիճելի է որ զօրաւոր նաւատորմիղով մը որ պիտի տիրէն Լիֆէնտիները իրենց աւարը ծանր նստիլ։

Նամակագիրներէն մէկը, շեշտելէ վերջ թէ Յոյներուն հակառակ կիրքը ոչ միայն չէ մարած այլ և օրէ օրէ կը բորբոքի, կոչ կ'ընէ վերահաստատել երբեմնի «Նաւատորմի ընկերակցութիւնը» (Ծօնանմա ճէմիէթի)։

* * * «Վէնիզէլօս կը սպառնա՞յ» խորագրին տակ, «Ճիւմհուրիէթ» ալ դիտել կուտայ.— «Հելլէն վարչապետը եթէ իրապէս ծ է այդ յայտարարութիւնը, կը նշանակէ թէ պատերազմով սպառնայ մեզի։ Զենք վախնար այն սպառնալիքէն, բայց ուշագրաւ է որ Յունաստան չուզեր կորսնցնել իր այսօրուան նաւային գերակշռութիւնը, և ասոր համար այս տեսակ սպառնալիքներու կը ձեռնարկէ։ Յունաստան Արշիպեղագոսի մէջ այն դիրքը, զոր մեզի հանդէպ բռնած էր ցարական Ռուսիան։ Այն աստիճանը փոքրիկ նաւ մը ապսպրէինք, Ռուսիա իրար կ'անցնէր աշխատէր արգելք հանդիսանալ»։

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՅԱՂԹԱՆԱԿ

"ԱՀՐԱՐ" ՀԱՅԱՆՊԱՍՏ

Անշուշտ կը յիշեն մեր ընթերցողները թէ՝ Սիւրիական ամենամեծ օրաթերթ «Էլ Ահրար»ի տէր և տնօրէն Պ. Կապրիէլ Թարին իր երեսփոխանական թեկնածութիւնը դրած էր՝ Յոյն ազգաբնակներուն կողմէ։ Պ. Թուէյնին ընտրական պայքարին կը տակնուվար մի միայն յայտարարութեամբ մը, որով ան կը բարձրէր իր պատիվը և կը խոստանար օգտակար ըլլալ իր ազգակիցներուն։

Ինչպէս ժամանակին ալ արտայայտուած էինք «Ահրար»ի դիրքը քաղաքացիական մեծ առաքինութիւն մը ցոյց տուաւ այդ ընթացքով, որուն հաւատարիմ մնաց մինչև ընտրութեան վայրկեանը։

Այժմ «Ահրար»ի լեզուով հաստատենք այն մեծութիւնը որ տուաւ Պ. Թուէյնին։

«Էլ Ահրար»ի տնօրէնը իր երեկուան թիւին մէջ, Կապրիէլ Թարի ստորագրութեամբ և «փոքրամասնութիւնները պատուաւորուելու» վերնագրով խմբագրականի մը մէջ կը բացատրէ և ցոյց կուտայ թէ որ իր ստացած 36 քուէն աւելի բարձր և պատուաւոր է 100 քուէն, որովհետև ուրիշներ դրամով գնեցին այդ քուէները, մինչդեռ ինք առանց սանթիմ մը արամադրելու ստացաւ։ Վերջը Պ. Թուէյնին իր շնորհակալութիւնները կը յայտնէ ամանութեանց երկրորդ կարգի ընտրելիներուն, որոնք առանց ակնկալութեան իրեն տուին իրենց քուէները։

Կը շարունակէ «Էլ Ահրար»ի տնօրէնը.

«Այս առթիւ մասնաւորապէս շնորհակալութիւն կը յայտնենք նաև հայ երկրորդ կարգի ընտրողներուն (Դաշնակցական), որոնք ձայները տուին ինծի, առանց ոևէ ակնկալութեան, ցոյց տալով որ հայերու մէջ կան պատուաւորը, ազնիւ և առողջ տարրեր, որ գիտեն ընտրութեան բարձրութիւնը և ընտրական օրէնքի դրութիւնները»

Եւ Պ. Թուէյնի այս քաղաքացիական ազնիւ կեցուածքն ու տուած 36 քուէն, բարոյական շատ մեծ յաղթանակ մըն է համար։

Կառավարութեան Կողմէ Նշանակուած ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐԸ

Մեր նախորդ թիւով Լիբանանէն ընտրուած բոլոր երեսփոխաններուն անունները հաղորդած էինք։

Բացի այդ քուէարկութեամբ ընտրուած 30 երեսփոխաններէն, կառավարութիւնը ևս իրաւունք պիտի ունենար նշանակելու 15 երեսփոխաններ։ Այս կարգադրութիւնը արդիւնքն է Լիբանանի մէջ ծերակոյտի չի գոյութեան, որ հանրապետութեան նախագահը իրաւունք կ'ունենայ նշանակելու ծերակոյտի անդամներուն թիւին չափ երեսփոխաններ։

Առջի օր հանրապետութեան նախագահ Ն. Վ. Շարլ Տէպպասի մամուլոր մէկ հրամանագրով հետեւեալները անդամ նշանակուեցան Լիբանանի Երեսփոխանական Ժողովին.

ՄԱՐՕՆԻԹՆԵՐԷՆ.— Պէշարէ Խուրի, Հապիպ էլ Սաաս, Էմիլ Էոտէ, Եուսուֆ Ըսթէֆան, Եուսուֆ Սօվատ։

ՄԱՀՄԵՏԱԿԱՆՆԵՐԷՆ.— Շեյխ Մուհամէտ Ճիսը, Հիւսէյն էլ Ահատպ, Ապտալլա Պէյհում, Ահմէտ Հիւսէյնի, Ալի Ներսէթ, Ֆատըլ էլ Ֆատըլ։

ՍՐԹՕՏՕՔՍՆԵՐԷՆ.— Հապիպ Ճըրճի Թրատ, Ապտալլա Նօֆլ։

ԿԱԹՈՂԻԿՆԵՐԷՆ.— Հէնրի Ֆարղուն։

ՏՐԻՒԶՆԵՐԷՆ.— Տօքթ. Սէլիմ Թէյհուգ։

Զարհուրելի Բախում Թրիբոլիի Մէջ

4 ՄԵՌԵԱԼ ԵՒ 20 ՎԻՐԱՒՈՐՆԵՐ ԿԱՆ

Թրիբոլիի մէջ, կիրակի օր, առաւօտուն, ընտրութեանց միջոցին, պատահած է զարհուրելի բախում մը, հակառակ անոր որ բազմաթիւ ժանտարմաներ և ոստիկաններ շրջապատած էին Սէրրայը և կը հսկէին կարգապահութեան վրայ։

Դէպքը կը պատահի հետեւեալ պարագաներու տակ.

Թրիբոլիէն կէս ժամ վեր կը գտնուի Զղօրթա կոչուած գիւղը, որ համբաւաւոր է լիբանանի պատմութեան մէջ, իբրև յեղափոխականներու և քաջերու կեդրոն։ Զղօրթացիները կուզեն որ իրենց թեկնածուն՝ Գապլան Ֆրէնճին անպայման ընտրուի։

Կիրակի օր անոնք ուզեցին ընտրական սրահը մտնել՝ յաջողցնելու համար Դապլանի ընտրութիւնը, որուն հակառակորդն էր Վատին Թօրպէյ որ կառավարական թեկնածու էր։

Ոստիկանները երբ արդիլեցին անոնց մուտքը, բաղխումը սկսաւ և Բէվոլվէրները դուրս հանուեցան։ Երկու Զղօրթացիներ և երկու ժանտարմաներ սպաննուեցան։ Զղօրթացիները սակայն առանց կանգ առնելու սկսան ներս խուժել, մինչև որ Վատին Թօրպէյ Սէրրայի պալքոնէն յայտարարեց որ ինք վերցուցած է իր թեկնածութիւնը։

Բացի 4 մեռածներէն կան նաև 20 հատ թեթև և ծանր վիրաւորներ։

ՏԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԳԱՅԹԱԿՂՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ԱՌԹԻՒ

Հիւսիսային Սիւրիայէն բազմաթիւ ապտյիներու ստորագրութիւնը կրող և Վեհափառին ուղղուած «բաց նամակ» մը դրկուած է խմբագրութեանս հրատարակութեան խնդրանօք։

Զանազան նկատումներով մենք անպատշաճ և մեր ազգ. արժանապատուութեան վնասակար կը գտնենք այդ նամակին հրատարակութիւնը և մամուլի կոչումին հակառակ կարգ մը, գայթակղալից փաստերու և արարքներու հրապարակումը, որոնք վստահ ենք որ անծանօթ չեն Վեհափառին։ Մանաւանդ մենք համոզուած ենք որ Վեհափառը արդէն ձեռնարկած է այդ խնդրի քննութեան և պէտք եղած անօրինութիւնը չի պիտի զլանայ ի շահ Հայ եկեղեցականութեան և Հայ եկեղեցիի վնասութեան։

Միւս կողմէ սակայն մեր սրխիւներուն մէջ կը պահենք այդ և նման բազմաթիւ փաստեր և գրութիւններ, ի տարկին ժողովուրդին սեփականութիւնը դարձնելու համար այդ ոգեղ արարքները։

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԵՊԻՍ. ՍԻՈՒԹԻՆԸ

Տէր Կոմիտաս Քէօմիւրճեանի սրբացման հանդիսութեանց առթիւ Կէյրուութի Հայ Կաթ. Երիտ. Միութիւնը յառաջիկայ Կիրակի օր պիտի սարքէ հանդէս մը, ուր պիտի խօսի Կաթ. Ընդ. Փոխանորդ Նազիան Փերապայեան։

Կ'իմանանք որ առանձին հրաւիրագիրներ պիտի ղրկուին։

ԻՆՉՈ՞Ւ ԶԸՆՏՐՈՒԵՑԻՆ ՏՕՔԹ. ԹԱՊԷԹ

Լիբանանի ժողովուրդը ընդհանրապէս և հայութիւնը մասնաւորապէս մեծ կորուստ մը ունեցան, երեսփոխանական ընտրութեանց միջոցին Տօքթ. Է. Թապէթի և Հապիպ Թապէթի պէս կարող և անձնուէր անձնաւորութիւններու ձախողութեամբը։ Լիբանանի խորհրդարանը անկասկած որ պիտի օգտուէր անոնց ներկայութենէն և հայրենիքի շահերը աւելի պիտի պաշտպանուէին։

«Լ'Օրիան» իր երէկուան թիւին մէջ դժբաղդաբար, 9 հայ երկրորդ ընտրելիներու վերջին պահուն խոստմնադրուժ ըլլալուն կը վերագրէ Տօքթ. Թապէթի չընտրուիլը, որոնք նախապէս վստահեցուցած էին Տօքթորը թէ՝ անկասկած իրենց քուէները իրեն պիտի տային։

Միւս կողմէ սակայն, ինչպէս Պ. Թուէյնի պարագան, նմանապէս Տօքթ. Է. Թապէթ իր ստացած 56 քուէներով, որոնք առանց նիւթական ակնկալութեան տրուեցան իրեն, բարոյական մեծ յաղթանակ մը տարաւ։

ԼԱՏԻՆԱԿԱՆ ՏՈՒՐԵՐԸ

Էնկիւրիի դաշնագրին համաձայն մասնաւոր վարչական տակ մնալ որոշուող Ալէքսանտրէթի Սանճակին զգլոցներուն մէջ լատինական տուներուն գործածութիւնը որոշուած և Սանճակի կառավարութեան հաղորդուած է։

Բայց արդեօք այս որոշումը Էնկիւրիի կառավարութեան հետ եղած վերջին համաձայնութեանց պայմաններէն մէ՞կն է....։

ՈՐՈՆՑՄԷ՞ԿԸ ԲԱՂԿԱՆԱՅ ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ

Լիբանանի ներկայ երեսփոխանական ժողովի անդամներուն ընդհ. թիւն է 45, որոնցմէ 21 երեսփոխաններ նոր ընտրուածներ կամ նշանակուածներ են։ Հետեւեալ ցուցակը կը տրուայ որոշ գաղափար մը տալ անոնց կազմին վրայ.

12	Երեսփոխան	Կայուածատէր
12	»	Փաստաբան
8	»	Նախարարներ (հին և նոր)
4	»	Դրամատէր
3	»	Բժիշկ
3	»	Լրագրող
2	»	Երկրաչափ
1	»	Վաճառական
45	Ընդհ. թիւը	

7ԱՅ ԿԱԹՈԼԻԿ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԸ

Ինչպէս գրած էինք ժամանակին, Հայ կաթոլիկ հասարակութենէն՝ Մէթր Ապտալլա Իսպէ իր երեսփոխանական թեկնածութիւնը դրած էր։

Ուրախ ենք յայտնելու որ Մէթր Իսպէի ընտրութիւնը յաջողած է. վստահ ենք որ ան երեսփոխանական ժողովին մէջ մեր իրաւունքներուն պաշտպանը պիտի ըլլայ և պիտի իրականացնէ մեր նախատեսութիւնը։

Մեր շնորհաւորութիւնները։

ԻՐԱԳԻՒ ՆՈՒԽԱՐԱՐՆԵՐ ԼԻԲԱՆԱՆ ԿՈՒԳԱՆ

12 Իրագրի ազգուական ընտանիքներ Լիբանան կուգան օգտագործութեան համար Շատ հաւանական է որ անոնք Պրազիլիա մեկնին։

Եկողներուն մէջ կը գտնուի Իրագի նախարարաց խորհուրդի նախագահ Թովֆիգ պէյ Սուէտի, խորհրդանի նախագահը և ուրիշ պետական մարդիկ։

ՄԵԿՆՈՂՆԵՐ

Մայիս ամսուայ ընթացքին Պէյրութէն մեկնած են.— Ֆրանսա՝ 50 Սիւրիացիներ և 46 Լիբանանցիներ. Միացեալ Նահանգներ՝ 36 Սիւրիացիներ և 24 Լիբանանցիներ կեդր. Ամերիկա՝ 16 Սիւրիացիներ և 34 Լիբանանցիներ. Հարաւային Ամերիկա՝ 100 Սիւրիացիներ և 227 Լիբանանցիներ. Հիւս. Ափրիկէ՝ 38 Լիբանանցիներ. Սէնէկալ՝ 8 Լիբանանցիներ։

ՃԱՐՊԻԿ ԳԵՐՄԱՆ ՄԸ

Պատերազմի ընթացքին Հալէպի մէջ գինուորութիւն ընող և քաղաքին լաւ ծանօթ ճարպիկ Գերմացի մը, անցեալ օր երկրաչափի մը 17,000 ոսկին կը թոցնէ և կը պահէ հին Գերմանական խրամատի մը մէջ, ուր գտնուած էր ինք պատերազմի շրջանին։

Ոստիկանները, սակայն, շուտով երևան հանեցին գաղտնիքը և խրամատէն դուրս բերին այդ օրինեալ թուղթերը։

ՀԱՅ ԳՐԵՐՈՒ ԳԻՒՏԻՆ ՓԱՌՔԸ

«Լոյս, աւելի Լոյս»
ԿԷՕԹԷ

Գրականութիւնը, արուեստը, մշակոյթն են որ կը շինեն ազգերու իսկական կերպարանքը և հաւաքական դիմագծութիւնը։

Հայ ստեղծագործող մտքին ու հանճարին միայն կը պարտինք մեր անցեալը, իր բոլոր փառքով և չթեղ իմացականութեամբ և անոր պիտի պարտինք նաև ապագան։ Իտալացի ծանօթ գրագէտ մը, Կուէմօ Ֆէրրէրօ, ըսած է. «Ազգ մը, պատմութեան շատ իզէն ընթացած ատեն, պէտք է իր կոնակը դէպի ապագան դարձնէ, իսկ իր հայեացքը՝ մի՛շտ դէպի անցեալը սեւեռէ»։

Այսօր հայութիւնը կը տոնէ իր մեծագոյն գաւակներէն երկուքին Սահակի և Մեսրոպի տօնը, որ միաժամանակ տօնն է Հայ գրերու գիւտին, ու հանդիսաւոր փառաբանութեան օրը՝ Հայ մշակոյթին։

Հայ լեզուն, գիրն ու գրականութիւնն է որ ամբողջ դարեր, մինչև այսօր ալ եղաւ ու կը շարունակէ ըլլալ այն ոսկի շղթան, որով իրարու կը կապուին ծովերով ու ովկիանոսներով իրարմէ բաժնուած ցեղին զաւակները։

Պէտք է տեսնել թէ եւրոպական ժողովուրդներ ինչպէ՞ս կը կազմակերպեն և ինչմեծ հանդիսաւորութեամբ կը տօնեն իրենց գրի գիւտը։

Կրօնական և ազգային վերին իշխանութիւններ, միութիւններ, կուսակցութիւններ, ուսումնական խորհուրդներ, պետութիւնը իր գլխաւորական ամբողջ կազմով, ամենէն մեծ յարգանքը կը մատուցանեն իրենց գրի գիւտի մեծ սուրբերուն։ Այդ օրուան համար նախապէս մասնախումբեր կազմուած ու ծրագիրներ պատրաստուած են։ ամբողջ ժողովուրդը ոտքի վրայ է և պատմութիւն կ'ստեղծէ ինքն իրեն համար։ Ո՞ւր են մեր տոգևորականները ու միութիւնները, ով պիտի կազմակերպէ նման կրթիչ մեծ տօներու հանդէսները, ի՞նչ է այս ոչ արդարանալի քարացութիւնը և մեռելութիւնը և արդանտելի կեցուածքը։ Կարելի չէր արդեօք գեր տարին անգամ մը քով քովի բերել Պէյրութի բոլոր հայ դպրոցներու աշակերտութիւնը իր ուսուցչական կազմով և քոյր միութիւնները իրենց երկսեռ անդամներով։

Չհասկցանք վերջապէս թէ ով է այս զմբաթ գաղութին գործերուն ընդհանուր ղեկավարը և ինչ մտայնութիւն ունին մարդիկ։ Զի քրքրենք մէկը միւսէն աւելի խոր ցաւերը և անցնինք մեր բուն նիւթին։

Գիրը մարդկային մտքին ստեղծած գիւտն է։

Ուրարտացիներու ատեն գրածածուեցաւ վանկագրի տեսակ մը որ իր ձևին պատճառով կը կոչուէր սեպագիր կամ բեւեռագիր։ Այս ձևը պատկերագրերէ հնարուողները եղած են Միջագետքի Սումերացիները։ Այս ազգին կը պատկանի աշխարհի մէջ ծանօթ առաջին վաւերագիրը արտագրած ըլլալու պատիւը որ է Մեսիլիմ թագաւորի արձանագրութիւնը Ն. Թ. շուրջ 3500ին։

Ազգերու պատմութեան մէջ գրի սկզբնաւորութիւնը սովորաբար վերագրուած է աստուածներու կամ մարմնացած անձնաւորութիւններու որոնք յարաբերութիւն ունէին աստուածներու հետ, ըստ հնաւանդ հայեցողութեան՝ այդպիսի զարմանահրաշ ստեղծագործութիւն մը միայն աստուածներէն կարելի էր ապասել։ Ինչպէս շատ մը ազգերու, մեր ալ պատմութեան մէջ ևս անթափանցելի քօղով է ծածկուած հայոց գրի գարգացման ընթացքը։ այդ մասին թեր ու դէմ շատ մը կարծիքներ յայտնուած են օտար և հայ լեզուագէտներու կողմէ։

Սակայն ինչ որ ալ ըլլան յայտնութիւններն ու ենթադրութիւնները, շատ մը ալ բաներու բաներուն, ամէն կապածէ վեր է թէ, մենք ալ ունեցած ենք մեր սեպհական ազգային նշանագիր տառերը, և քրիստոնէութիւնը մուտք գործելով Հայաստան, իր հետ միասին ներմուծած է նաև յունական և ասորական գիրը և հալածած հայոց ազգային գիրը։ որ ամուր կերպով շղթայուած էր կապաչուութեան հետ։ Անշուշտ, հայկական այդ հնաւուրց գրերով գրուած հատորներ ալ գոյութիւն ունեցեր են հայոց հեթանոսական սրբավայրերուն մէջ։

ԴՐԱԿԱՆ

...ՍՏԵՐՄՕՐԷՆ

Ա.

Մութը շատոնց պատռած է՝ իր մթագին հանդերձանքին մէջ ծուռն ծուռն:

Պատռած է շատոնց սիրտս ալ՝ յօտուած, իր կտորները իր արիւնին մէջ:

Բայց երազը դեռ կը տեսնէ սնուցանելու հոգերու համար ծագող օրը՝ լուսնակով գիշերն մը վերջ:

Ու — գիտէ՞ք — անուշ է երազը, գինիին համուամ, գինիին պէս: Ու — չէ՞ք գիտեր — ես կը սիրեմ գինին՝ կնկայ շրթունքին չափ: Գինին, որ հին է եւ նոր. կնկայ շրթունքը, որ ծաղիկ է, ճանչցուած ծաղիկներուն է՝ համովն ու բուսաւորը:

Աչքերուս մէջ գինի թափեցին երկու պզտիկ, ներմակ, թաւիշ ձեռքեր, երբ ես լուսին կը խմէի լուսնին թասովը, երբ ես լուսին կը փսխէի լուսնի թասիմէջ:Երբեմն հոգիս ապի հանիւ եւ ջուրի մէջտեղս ակ կը խորնիի: Ու սիրտս ձեռքերուս մէջ՝ անփուրքեն, տղայքեն, կը փորձուէի մարդոց ոսքերուն տակ նետել, Քրիստոսի մարգարէին պէս: Քրիստոսի մարգարէին պէս ածա՛ն:

Աչքերուս բաժակները աւիւնաւոր գինիով լեցուցին զոյգ մը պզտիկ, — հաւատացի՛ք — խունկի մատներով ձեռքեր: Կապերս գինով են տակաւին անոնց խունկովը: Ես կը պահեմ անոնց բոյրը շրթունքիս վրայ, ուսնգերուս մէջ:

Կ'ուզեի որ արեւը չծագէր երբէք: Կ'ուզեի որ օրը չխանգարէր, չցնցէր օրէ՛նք նկող խորունկ, չքսուող երգը, որ կը հասնէր, կը հասնէր՝ խռովագին կանչի մը պէս:

Կ'ուզեի որ միշտ վերցնէի սիրտս կակաչէ բաժակի մը պէս, կրակով ու արեւով հեղուկ, սիրտս՝ հեթանոս բագինի բերնով, կրակով ու արեւով բիւրեղ, սիրտս՝ լուսամփոփի պէս, արիւնող պատրոյգի մը վրան, վերցրեմ՝ միինչեւ համբոյրը, միինչեւ գգուանքը ձեռքերուդ՝ խունկի ու փափկութենի ձուլուած:

Կ'ուզեի, կ'ուզեի որ մութը մաշէր մազերուս մէջ, մազերուս վրայ: Մութը մաշէր — երբ հակառակը անկարելի է — հեռաւոր հորիզոններու վրայ, բայց աչքերուս մէջ գինի ու սրտիս մէջ երազ լեցնելի զոյգ մը խունկի ու բոլոր ծանօթ ծաղիկներուն թրջովն ու թոյնովը համեմուած համբոյրի ձեռքեր: Օ՜ ձեռքերը փոքրիկ, մանիկ եղունգներով ձեռքեր բայն ալջկան:

Կ'ուզեի...

Ու դեռ կ'ուզեմ: Աղերուս բոլոր գալարներով ու բեկերովը տենչերուս: Բոլոր էմայովը միմիիս ու ծարաւովը ուսնգերուս:

Կ'ուզե՛մ...

Բ.

Ե՞րբ է բանուած բանտարկուած սիրտս՝ երբ իր եզերքներն գինին կը փրփրի հարսնուկի ու հրանուշկի բերթիկներով: Ե՞րբ են հասեր իրեն սմսեղուկ յորդորները վերնատան նիւրին:

Պի՛տ է ան խենթեցայ գինիով ու սիրով, դաշոյնով ու յիշատակով: Պի՛տ է ան սպանեն ինքզինքը, բանալով ինն սպիները իր վրայ, արիւնելով նորեր: Ու դարձեալ՝ պէտ է իր ասուածային լեզուն երբայ իր խոցերուն, իր ախտերուն՝ բուժումի համար: Բայց ամէն պարագային՝ պէ՛տ է ձգել որ ան յօտոտ ինքզինքը մոլեգնած մարախի պէս: Կարիքի պէս, որ իր խայթովը կը բունաւորուի: Շան պէս, որ իր վէրքը լզելով կ'առողջացնէ:

Ե՞րբ է դիմանալ կրցեր ամանը իր ժանգին:

Պի՛տ է ամէն իր կամաց կամաց մեռնի, ժանգէն ու վէրէն: Ու սիրտը իր խելօտութենէն ու իր դաշոյնէն, իր սէրէն: Մեռնի փիշ փիշ, անզգալի կերպով, անուշ ու յամր մահով մը:

Ու ասիկա՝ բախտին ու բնակցին տուրն է:

Ուրեմն իմ սիրտս, իր ժանգով ու ժանիքով, ձեզի կը կարկառեմ, ձեզի կը վերցնեմ. ներմակ, փոքրիկ, կրակի ձեռքե՛ր: Զեռքեր՝ խունկի ու փափկութենի բրծուած, համբոյրի ձեռքե՛ր, ձեռքեր՝ իմ աչքերովս քրջուած: Սուրբ ձեռքեր:

ԱՐԻՍ ՇԱՔԼԵԱՆ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԱՀԱՅ ԿԵՆԱՆԵՔ

- (Սեփական Թղթակցութիւն)

ՀԱՄԱՍՏԵՂ ԵՒ ՆԱԽԱՍԱՐԴԵԱՆ ԿԸ ՀԵՏԱՁՆԴՍԻՒՆ

Նախորդ թղթակցութեամբ անցողակի յիշած էի, Մայիս 28ի Անկախութեան տարեդարձի տօնիս Երուսաղէմի մութ տարրերու կողմէ, դեռ մինչեւ օրս անծանօթ նրպատակներով հանդէսը խանգարելու համար, ոստիկանութեան մօտ եղած մատնութեանց և ներկայացուած զանազան մատնութիւններու մասին: Այսօր կ'ուզեմ աւելի մանրամասնել դէպքը, որովհետեւ ան ո՛չ միայն իր կարեւորութիւնը չէ կորսնցուցած, այլ գաղտնի մէկ նոր ձեւի պայքարի մը հոսն է, որ կը բուրէ, հոգ չէ թէ այս անգամուան համար ան ձախողեցաւ:

Բայց պատմենք եղելութիւնը, թողլով որ ընթերցողները իրենք տան արդար պատասխանը այս գրգռութեանց, և գիտնան միանգամայն թէ ո՛ր օրերու ենք հասեր:

Մայիս մէկէն ի վեր, այցելութեան նպատակով մեր մէջ կը գտնուէր ծանօթ գրագէտ Պ. Համաստեղը: Իր ամբողջ բնակութեան ընթացքին ո՛չ մէկ ոստիկանական հետապնդում և կամ այլ ձեւի կառավարական փնտռտուքներ չէին կատարուած իր մասին, մինչեւ Մայիս 28ի հանդէսէն քանի մը օր առաջ:

Հանդէսէն ճիշտ չորս օր առաջ, գաղտնի ոստիկաններ կ'սկսին Պ. Համաստեղով հետաքրքրիլ, և ուրկէ եկած ըլլալուն, ինչ գործի տէր մէկը ըլլալուն, Պաղեստինէն վերջ ուրիշ այցելելիք երկիրներու եւայլն մասին ծանօթութիւններ և տեղեկութիւններ կը քաղեն: Ճիշտ այդ օրերուն ալ, Մայիս 28ի հանդէսին կազմակերպիչ յանձնախումբին կողմէ հրապարակ հանուած էին թռուցիկներ, որոնց մէջ իբր օրուան լանախօսներ նշանակուած էին Պ. Համաստեղ և Վ. Նաւասարդեան (այս վերջինը դեռ Գահիրէէն չէր ժամանած:

Պ. Համաստեղի մասին եղած ոստիկանական հետապնդումէն վերջ և հանդէսի օրէն երկու օր առաջ տեղս կը ժամանէ Պ. Վ. Նաւասարդեան: Յաջորդ օրը, չորեքշաբթի, Յունիս 1ին, ոստիկաններ կ'նկատեն այս անգամ ալ Նաւասարդեանը հետապնդել: Նոյն օրը, կէսօրուան մօտ, երբ Պ. Պ. Համաստեղ և Նաւասարդեան պատրաստէն Վանք կը վերադառնան, ոստիկան մը գիրենք կը դիմաւորէ և կը հրաւիրէ Պ. Նաւասարդեանը, որ իրեն ընկերաց մինչեւ ոստիկանատուն, հրամանատարին հետ տեսակցելու համար:

Պ. Վ. Նաւասարդեան, ընկերակցութեամբ Պ. Համաստեղի և ուրիշ բարեկամի մը, քայլերը կ'ուղղէ դէպի ժամակայ ոստիկանատունը: Հոն, հրամանատար սպան երկար բարակ հարցափորձեր կը կատարէ, և քննելէ և ճշդելէ վերջ իր անցագրին օրինաւորութիւնը, կը հարցնէ թէ ինչ նպատակներով եկած է Պաղեստին: Կը պատասխանուի իրեն, թէ պարզ այցելութեան համար եկած է: Այդ պահուն սպան դարակը կը բանայ և հրապարակ հանուած թռուցիկներէն հատ մը դուրս հանելով, կը սկսի վրայի արձանագրութիւնները քննել, և դառնալով Պ. Նաւասարդեանին կը հարցնէ թէ ինքն է յիշուած բանախօսներէն մէկը: Դրական պատասխանէն վերջ, հրամանատար-սպան կ'բսէ թէ՝ յաջորդ օրը կատարուելիք հանդէսը արգիլուած է ոստիկանութեան կողմէ, մինչեւ որ կառավարիչէն պաշտօնական արտօնութիւն չստացուի:

Ներկաները անմիջապէս կը զարմանան, վերջին պահուն գրրուած այս արգելքին մասին, հակառակ ոստիկանութեան կողմէ քանի մը օր առաջ տրուած ընդունայի արտօնութեան, և կ'ուզեն հասկնալ թէ «բանը ինչումն է»: Կը պատասխանուի իրենց թէ՝ բաւական յայտնութիւններ չեն տրուած թէ՛ իրենց, թէ՛ կազմակերպիչներուն և թէ ալ հաւաքոյթի ընդդիմին մասին, աւելին ըլլալով իրենք այնպէս տեղեկացուած են, որ ըլլալիքը «տակակառավարական» հաւաքոյթ մ'է, և թէ ալ բանախօսներն ու կազմակերպիչները մէջմէկ «խռովարար»ներ և «հանդգնաւարներ»??! են:

Հասկցուելով որ հայ մութ ձեռքեր դեր ունին կատարած այս «յայտնութեանց» մէջ, ներկաները փոխանակ ի զուր տեղը հրամանատարը հանդիպելու, կը մեկնին ոստիկանատունէն:

Հանդէսին կազմակերպիչները իսկոյն կորուկ և փնտռական քայլեր կ'առնեն, թէ՛ արտօնութիւնը ձեռք ձգելու և թէ ալ տեղի ունեցած մատնութեանց հեղինակները երեւան հանելու համար: Իրենց այս աշխատանքին մէջ, անոնք, դժբաղդաբար, բարոյազուրկ հայ մարդուն մատին կը հանդիպին այս խնդրոյ մէջ: Եւ ամբողջութեամբ հայ մարդուն...:

Երբ մէկ կողմէն արտօնութիւնը ստանալու համար դիմումներ կը կատարուին զանազան պաշտօնատուներ, միւս կողմէն ոստիկանութիւնը կը հրամանագիր սրտի տնօրէնութեան, որ առանց գրաւոր արտօնագրի, չպէտք է արգելք տրամադրէ: Մինչդեռ առնն սրտի տնօրէնութիւնը անատրամիր և ֆրանսերէն լեզուով գրուած «ապառնագիր» մը կ'ստանայ, արգելք չարամարելու մասին, հակառակ պարագային մատնուան «ապառնագիրներով կ'սպառնան իրեն: Եւ այսպէս շարք մը այլ քաղաքութիւններ և ժամանութիւններ:

Ի մեծ ուրախութիւն կազմակերպիչներուն և ժողովրդեան, և ի մեծ ցաւ և զարմանք խանգարիչներուն, հանդէսէն հազիւ երեք ժամ առաջ կարելի կ'ըլլայ ձեռք ձգել արտօնագիրը, ընդհ. ապահովութեան տնօրէնութենէն և Երուսաղէմի կառավարիչէն:

Հանդէսը որոշեալ ժամուն և որոշեալ տեղը մեծ խանդավառութեամբ և շտապով տեղի կ'ունենայ, գրեթէ անհաւանելի բազմութեան մը ներկայութեան, ինչպէս որ նախորդով ալ գրած էի, և այդպէսով կրկնակի չաստչուն ապտակ մը կը տրուի բոլոր կարգի խառնակիչներուն:

14 Յունիս 1929 ԹՂԹԱԿԻՑ
Երուսաղէմ

ՆԵԱՆԵՔԸ ԶԱՀԼԷԻ ՄԷՋ

Ամառնային շրջանի բացումը.— Լիբանանի Բարլամենտական ընտրութիւններ.— Մայիս 28ի տօնակատարութիւնը եւ Թաղականութեան Երկրիմի ընթացքը.— Զաւեն Պատրիարք մեր մէջ.—

* * Ամառնային շրջանի բացումը, Լիբանանի Բարլամենտական նստաշրջանը, ինչպէս կը կոչեն Լիբանանցիք, դարձեալ կանոնաւոր կերպով բացուեցաւ: Թամիս էլ Ճէսբրի տօնակատարութիւնը, որ ամառնային շրջանի բացման կը զուգադիպի, բազմաթիւ տխտաւորներով և առաւորական փարթամութեամբ կատարուեցաւ: Այս տարի մեծ թիւով գիւղացիներ կը նախատեսուին, այժմէն արդէն ընտանիքներ եկած են իրենց բնակարանները ապահովելու համար:

* * Յունիս 2ին բարլամենտական ընտրութիւնները տեղի ունեցան կատարեալ հանդարտութեամբ և առանց պայքարի, քաղաքներու անհամեմատ մեծամասնութեամբ Իլիա Թամիշ-Նամմուր խմբակցութիւնը յաղթեցաւ: Հայոց երկրորդ կարգի ընտրողներն են Տօքթ. Յ. Պէրպէրեան և Յ. Յովակիմեան: Մեր ազգակիցները օրինակելի հանդարտութեամբ և առանց նիւթական անկարգութիւններու գրեթէ բոլորն ալ եկան իրենց քաղաքացիական պարտականութիւնը կատարելու:

* * Ինչպէս նախորդ տարիներ, նոյնպէս և այս տարի խումբ մը դիտակից երիտասարդներ փափաքած էին Անկախութեան տարեդարձի հանդէսը կազմակերպել և զուն մասին կը հանդիպին այս խնդրոյ մէջ: Եւ ամբողջութեամբ հայ մարդուն...:

սու այս տեղեկացուցած տեղւոյս Թաղական Խորհուրդին և իր բարոյական աջակցութիւն խնդրած:

Այս վերջինը ընդունելով հանդիսերձ Մայիս 28ին համազգային մեծ և նոր իրական ոգի մը բլլալը, կարգ մը նեղտութիւններով չի փափաքիր այս տարի հանդէս սարքել: Պաշտօնապէս այսպէս գրելէ վերջ, անպաշտօն կերպով կը թելադրէ նախաձեռնողներուն կազմակերպել հանդէսը: Կարգադիր յանձնախումբը գործի կ'սկսի և Արժ. Տէր Դիոնիս Տօր նախագահութիւնը ապահովելէ վերջ տօնակատարութեան օր կորոշէ Մայիս 26ը:

Մայիս 25ի շաբաթ երեկոյեան այլանդակ ստորագրութիւններով ցոյցեր պատերուն կը գրուին ժողովուրդին՝ ապառնալով վտանգի ենթարկել յաջորդ օրը հանդէսին ներկայացողներուն կեանքը: Կիրակի առաւօտ եկեղեցւոյ մէջ միրոնի ծանօթ գէմքեր կրկին, «ժողովրդային Պէօք» ստորագրութեամբ թռուցիկներ կը բաժնեն ժողովուրդին, պահանջելով չի տօնել Մայիսի 28, հայ ժողովրդի «ամենէն սեւ և արիւնոտ օրը»:

Այս բոլորը պատճառ դարձան որ ժողովուրդին մէկ մասը դրուի կարգադիր յանձնախումբը ստեղծուած կացութիւնը նկատի ունենալով, Թաղական Խորհուրդին հետ համախորհուրդ յարմար դատեց հանդէսը յետաձգել:

Ամսոյս 9ին կիրակի առաւօտ ներկայութեամբ երկսեռ խուռն հասարակութեան, Յոյներու սրահին մէջ համազգային շուքով տօնուեցաւ Հայաստանի Անկախութեան 11րդ տարեդարձը:

Օրուայ երեք բանախօսներն ալ նշանակուած էին չէզոք ազգայիններէ:

Յոտնկայս «Մեր Հայրենիք»էն վերջ առաջին բանախօս Արժ. Տէր Դիոնիս հայրը մի առ մի թռուցայն անհասման բարիքները զոր Մայիս 28ը բերաւ ընդհանրապէս բոլոր և մասնաւորապէս թրքահայութեան:

Երկրորդ բանախօս Տիար Վեր. Յ. Շնորհիկեանը նոյնպէս չեչտեց ազատութեան և անկախութեան բարիքները.— Ազատութիւնը ըսաւ, կազմաւորել մեզ մը, կը մաքրէ հոգին և կը բարձրացնէ նկարագիրը:

Երրորդ բանախօսն էր ազգ. վարժարանի տնօրէն Տիար Յ. Հէրմանեան: Յարգելի բանախօսը Հայոց Ազատագրական պայքարի ամփոփ մէկ պատմութիւնը տալէ վերջ, հաստատեց թէ Մայիս 28ը կը մնայ Հայոց իսկական Անկախութեան տարեդարձը:

Մէջ ընդ մէջ դպրոցին երգիչ խումբին կողմէ երգուեցան պատշաճ խմբերգներ: Օր. Լիլիտա Գուլյումճեանի նուագը և վարժ ձայնը մասնաւոր փայլ մը տուաւ հանդէսին: Պ. Ներսէս Գալանճեան արտասանեց Ե. Զարդարեանի «Բագինին փառաբանութիւնը» և վերջացուց ներկաներուն ազատութեան և վրէժի զգացումը: Ի. Նազարեան Ազգ. Վարժարանի գեղեցիկ Եռագոյն մը ամբարձի դրուելով 22 ոսկիի գումար մը ապահովուեցաւ:

Հանդէսը փակուեցաւ «Բարձր Ոգոտան» ով և հասարակութիւնը դուրս եկաւ յուսալից և խանդավառ տրամադրութիւնով:

* *

Նոյն օրը երեկոյեան Պ. Յովսէփեանի պանդոկի սրահին մէջ կազմակերպուած էր բնականի հաւաքոյթ մը, ուր ասելի քան 125 ազգայիններ ներկայ էին: Պ. Ներսէս Ներսիսեան Մայիս 28ի առթիւ ինքնագիր խիստ գեղեցիկ ճառ մը կարդաց և յաջող կերպով արտասանեց Սիամանթօի «Պարը». Պ. Յովհաննէս Զարդարեանը նոյնպէս չտխտաղաց ոգեւորուած Ա. Ի. ասակեանի «Հայաստան»ը արտասանեց:

Օր. Շիրէնեան դաշնակի վրայ մի քանի գեղեցիկ կտորներ նուագեց: Ի վերջոյ իբր ականատես Մայիս 28ի զեպքերուն Տիկ. Է. Բիւզանդ հրաւիրուեցաւ մի քանի խօսք խօսելու: Յարգելի Տիկինը ասելի քան կէս ժամ, պատմեցաւ բրա 1918ի Անկախութեան հռչակումէն առաջ զժոխային պայմաններու մէջ տարուած գերմարդկային ձիգերուն և փառաւոր յաղթանակներուն:

Անկախութեան տարեդարձին առթիւ Մայիս 28ին երեքշաբթի օրը Ազգային Վարժարանը փակուեցաւ:

* *

Կ. Պոլսոյ նախկին պատրիարք Ամենայ. Տէր Զաւէն Արքեպիսկոպոսը իր ընտանեկան պարզան բուն հետ ամսոյս 13ին Զահլէ հասաւ: Նորին Գերազանցութիւնը ամբողջ ամառնային շրջանը հոս պիտի անցնէ:

Զահլէ 15—6—929

Ֆ.

ՀԱՅԵՐԸ ԿՐԵՆԱՓՈԽ ԿԸԼԼԱՆ

Գոնիայի մէջ հրատարակուող Պապալրդ թերթը կը գրէ.—

«Մեր տեղեկութեանց համաձայն Էրէյլիի Հայերը ամէնն ալ սկսեն մի-ֆիթութեան դիմել, կրօնափոխ ըլլալու խնդրանք ներկայացնելով:

«Առաջին դիմողներէն Սարգիս էֆէնտիի գործադրութիւնները լրացած և կրօնափոխութիւնը կատարուելով, յիշեալը Մէհմէտ Նիշանտունը առած է:

«Էրէյլիի միւս հայ հայրենակիցներն ալ նոյն ձեռնարկը ընեն, ինչպէս կ'իմանանք»:

ՄԱՀԱՊԱՏԻՄ

Գոնիայի կառավարչատան ամբ կախարդան հանուած է Հաշիմ անունով մը որ Գոնիայի նշանաւոր Ատեանի կողմէ մահուան դատապարտուած էր: Մահապարտ անցեալները Ապէշիրի էյրի կղզիին մէջ սպանուած էր Տէրլի Սիւլէյմանն ու Մէհմէտ Զավուշ արտի մը համար բացուած դատի մը համար:

ԱԶԴԱԿԻ ՊԱՏՄՈՒԱԾՔԵՐԸ

ՍԻՐՈՅ ՅԱՂԹԱՆԱԿԸ

Բ. ՄԱՍ

ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ

Իվոն, Օրթավի տան մէջ ի զուր փնտռեց իր սիրելի Ժիւլիէթը: Ոչ մէկ հետք գտաւ հոն Ժիւլիէթէն և զգաց որ Օրթավ զինք խաբելու և տանջելու համար Ժիւլիէթի իր քով ըլլալը յայտարարած էր:

«Իրաւ է ան յաջողեցաւ զիս խաբել ու չարչարել, բայց իրեն այդ գրգռիչներուն գիս ըմբոստութեան և վրէժի մղեցին, որուն չնորհիւ ալ ազատուեցայ այդ բանտէն՝ չի մնանելու համար:

«Ժիւլիէթ Ժէնի մէջ է. կու լայ և կ'ապիրիլ ան և իր սիրուն զաւակն ու ամուսինը կ'սպասէ: Ժամանակը այլեւս հասած է, պէտք է փութով երթամ և միւթարեմ զայն, քանի որ յուսացուած արդիւնքը ձեռք ձգած եմ»:

Իվոն ոստիկանատունէն առաւ իր զաւակը և ինքնաշարժ նստելով ուղղուեցաւ դէպի Լիոնի կայարանը: Իր զաւակը գրկած կրծքին վրայ, Իվոն ուրախութենէն կու լար և իր առջեւ կը պարզուէր նոր լոյս և նոր յոյս:

Ինքնաշարժը հասաւ կայարան. եռուզեռը շատ մեծ է. ամբոխը կը խուժէ դէպի չոգեկառք. Իվոն հապճեպով մը և ուրախութեամբ տեղ առաւ վագոնի մը մէջ:

Սրընթացը հասած է ժէն... Դոները կը բացուին, պաշտօնեաները կը պոռան, ձայներ կը շատնան: Ասդին անդին լացողներու և համբուրուողներու, ոգեւորեալ մաղթողներու և հրաժեշտ տուողներու ամբոխն ու իրարանցումը կը պարուրէ ամէն կողմ:

Իվոն իր սրտահատորը գրկած եւպահ մը կանգ առած կը դիտէր այդ բոլորը և երբեմն կուլար յիշելով որ քանի մը ամիս առաջ այդ տեղ բաժնուած էր իր Ժիւլիէթէն, բայց հիմայ չի կար: Իր պրպտող աչքերը կը պտրտցնէր ամէն կողմ և Ժիւլիէթը կը փնտռէր, բայց ա՜խ ան չի կար կայարան:

Իվոն կը կարծէր որ քիչ յետոյ պիտի տեսնար Ժիւլիէթը և յանկարծակիի պիտի բերէր զայն, պիտի գրկէր, պիտի միխիթարէր և ուրախութեամբ անոր պիտի յանձնէր իր զաւակը և իր խոստումը կատարած պիտի ըլլար: Ան չարունակ ինքզինքն կը մոռնէր և Ժիւլիէթը կ'երեւակայէր. առաջին անգամ պիտի փաթթուէր իր սիրելիին և պիտի վերադոնէր իրենց կորսուած երջանկութիւնը:

Իվոն և իր զաւակը կատ կը նստին և կը հրամայեն.

«Վիլա Իրիքա, արագ...»

Կառքը կը վազէ. Իվոն անոանման ուրախութեամբ մը լեցուած է. կառքի արագութիւնը անբաւարար կը նկատէ և կրկին հրաման կուտայ աւելի արագացնելու համար կառքին ընթացքը:

Կառքը հասած է արդէն վիլա Իրիքա. Իվոն չուտով վար կ'իջնէ և ձայն կուտայ... Բայց ինչո՞ւ վիլլայի բոլոր պատուհանները ու դռները զոց էին, ինչո՞ւ տխուր էր տունը, ինչո՞ւ ձայն չէր գար...:

Իվոն, սակայն, երբեք յոռետես չէր և կ'բսէր ինքնիրեն. «Թիւ Ժիւլիէթ գիտնար թէ՝ ես կուգամ յաղթականօրէն, ինչոյժ մը կը սարքէր, բայց ան այս բոլորէն անտեղեակ է»:

Կառքը պարպուեցաւ. Իվոն մօտեցաւ դրան. բայց անեւոյթ ձեռք մը զինք կ'զգուշացնէր:

Բոպէր իր հօրը գրկին մէջ հանդարտօրէն կը քրնարար և անտեղեակ էր այդ բոլորէն:

Դուռը կղզուած էր. Իվոն զարկաւ զանգակը. անհամբերութիւնը կը չարչարէր զինք, կ'ուզէր վազելեան առաջ տեսնել Ժիւլիէթը, բայց պատասխան չէր գար ներսէն:

Հինգ վայրկեան եղաւ որ Իվոն կ'սպասէ դրան առջեւ և զանազան մութ գուշակութիւններ կ'անհանգրստացնեն զինք: Յանկարծ, վերէն, պատուհանէն կին մը ձայն կուտար. «ո՞վ կ'ուզէք տեսնել պարոն»:

Իվոն զարմացած գլուխը վերցուց և պահ մը ապշած դիտելէ վերջ պատասխանեց. «Այս տիկին. ես Իվոն Մարսանն եմ»:

— Պարոն Մարսան, բացակայեցէք կինը, խեղճ կրնկան ամուսինը, որ մենք այնքան շատ կը սիրենք իր քաջութեան պատճառաւ, բայց...

— Այո, բայց, խնդրեմ ո՞ւր է նա այժմ:

— Տասը օր եղաւ որ ան մեկնեցաւ. վիլլան ծախուած է:

— Կ'ապաչեմ տիկին. բսէ՛ք, խնդրեմ բսէ՛ք, ո՞ւր է հիմա ան և ո՞ւր կը գտնուի, որովհետեւ անոր հետ միայն կեանքս փոխանցեցի ու հիմա միայն անոր համար ապրիլ կ'ուզեմ:

— Աւա՜ղ, սիրելի բարեկամ, չեմ գիտեր թէ ո՞ւր է. սեւ բան չգուշակեմ. արդէն ան ոչ սքի հետ խօսէր. մեր միխիթարութեան ջանքերը ապարդիւն մնացին, և օր մը ան արցունքներու մէջ հեռացաւ քաղաքէն:

— Ոչ հետք կամ կասկած մը չի՞ ունիր:

Իվոն յուսահատ, հազիւ լսելի ձայնով մը բրնաց «Շնորհակալ եմ Տիկին ձեր ազնուութենէն, պիտի փնտռեմ Ժիւլիէթս...:

«Բայց ինչ ընել, ո՞ւր երթալ և որտեղ փնտռեմ զայն», կը մտածէր Իվոն: Ամէն տեղ մնէր ու խաւար իրեն համար. այն վիլլան, որուն իրենց երջանկութեան ամենասիրելի յիշատակները հիւսած էին, այժմ լուռ էր. Բոպէր որ իր թանկագին մէջ քնացած էր, արթնցաւ և որդի մը նման կանչեց իր մայրը:

Հայր ու զաւակ իրար գրկած, պահ մը անչարժութեան մատնուած վշտի բերան տակ սկսան լալ...

Մա՜յր... մա՜յր...

Ժիւլիէ՛թ... Ժիւլիէ՛թ...

Թարգմ. ԱՐՏԷՄԻՍ

(Շարունակելի)

12
12